herpy

VARANER

Banded Tree Monitor

Varanus scalaris

En lille, slank trævaran fra savanneskovene i det nordlige Australien, der soler sig på stammer og lurer på insekter fra et skjul i en hul gren. Arten er sjælden i fangenskab, og mange af tallene til pasningen er lånt fra den nærmeste slægtning.

Familie: Varanidae Tidligere navn: *Varanus timorensis scalaris* Udgivet 16. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**45-59 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**10-15 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Træboende**
Biotop	**Savanne**
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**80 × 80 × 130 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**25-30 °C**
Hotspot	**40-45 °C**
Temperatur, nat	**22-25 °C**
Luftfugtighed	**60-80 %**
UVB	**Anbefalet** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter og hvirveldyr**
Holdes	**Enkeltvis eller parvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**24 mdr.**
Kuldstørrelse	**3-18 æg**
Inkubation	**120-136 dage** ved 28-29 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står på CITES liste II og i bilag B til EU's forordning om handel med vilde dyr (338/97). Dyret skal derfor være lovligt erhvervet og have de papirer, der kræves for CITES-dyr; spørg Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø om de danske krav til dokumentation og registrering, før du køber. Arten er ikke blandt de fem varaner, der er forbudt for private i Danmark (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015), så de almindelige regler i dyrevelfærdsloven gælder.

Om arten

Varanus scalaris er en af de mindste varaner i underslægten *Odatria*. Den bliver op til 59 cm i alt. Hovedet er kort og dybt og giver arten en profil, der minder om en sæl. Siderne af hoved og hals og ofte hovedets top er plettede, benene er forholdsvis korte, og halen er rund i tværsnit med stærkt kølede, spidse skæl. Hannerne har i flere rækker små, smalle, hvide og torneagtige skæl på halens underside lige bag kloakken. Det er det tydeligste kendetegn på køn, ud over at hannen er lidt større med bredere hoved og kraftigere hals. Navnet *scalaris* betyder formentlig "stigeagtig" og hentyder til det stigelignende mønster på ryggen hos dyrene fra typelokaliteten.

Arten blev beskrevet i 1941 som en underart af *V. timorensis* og fik status som egen art i 1983. Taksonomien er stadig i bevægelse. *V. similis* regnes af nogle for en selvstændig art og af andre for en østlig form af *V. scalaris*; på IUCN's rødliste er den slået sammen med *V. scalaris*. Samtidig peger en revision af *V. timorensis*-gruppen på, at formerne *kuranda* og *pengilleyi*

fra Queensland fortjener at blive genindsat som egne arter, og i de seneste år er *kuranda* behandlet som en selvstændig art. Det er derfor usikkert, hvad et dyr solgt som *V. scalaris* i virkeligheden er, og *V. scalaris* i bred forstand dækker formentlig over flere arter. Spørg efter fundsted og dokumentation.

I naturen er *V. scalaris* en snedig lurejæger, der sidder stille på en træstamme eller i en hul gren og venter på bytte. Den er territorial. Alle varaner har giftkirtler i underkæben, og hos *V. scalaris* hører giften til de mest blodfortyndende blandt varaner. Et bid giver derfor ofte kraftigere blødning, end skaden i sig selv skulle tilsige, selv om arten er lille.

Arten er sjælden i fangenskab, og i 2016 blev den kun holdt i to zoologiske haver i verden, ingen af dem i Europa. Mange af tallene til pasning og avl er derfor lånt fra den nærmeste slægtning, *V. similis*.

Som voksen kræver arten et stort, højt og varmt terrarie med solplads og UVB, levende insekter flere gange om ugen i mange år og en holder, der kan klare et bid fra et dyr, som ikke er tilvænnet menneskers nærvær. Den er ikke en begynderart.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Varme og temperatur

Udbredelse og levested

Varanus scalaris lever i det nordlige Australien. Typelokaliteten er Beagle Bay på Dampier-halvøen i det nordvestlige Western Australia, og arten er kendt fra Kimberley-regionen og Top End i Northern Territory. Efter den snævreste opfattelse findes den kun i et forholdsvis lille område omkring typelokaliteten. Ældre angivelser regner også de nordlige dele af Queensland med, bl.a. Cape York-halvøen, men om de østlige bestande hører til *V. scalaris*, *V. similis* eller *V. kuranda*, afhænger af, hvilken taksonomi man følger.

Der er enkelte registrerede fund i Papua Ny Guinea og ét i Tyskland. De dækker formentlig over den nærtstående *V. similis* og over et dyr i fangenskab. Kortet viser kun oprindelig udbredelse i Australien, og kortets fund fra Queensland bør læses med taksonomien i baghovedet.

> **Oprindelig udbredelse:** Australien.

LEVESTED

Varanus scalaris lever i savanneskov og åben skov i det tropiske Nordaustralien, hvor året er delt i en våd og en tør årstid. Dyrene findes på træstammer og i hule grene, hvor de både soler sig og gemmer sig. Arten søger føde i træerne og lejlighedsvis på jorden, og kosten består af insekter og andre hvirvelløse dyr, men også små hvirveldyr. Dyrene optræder som lurejægere, der holder fast i et område, og som er territoriale over for artsfæller.

Dyrene kan ses hvile på træstammer i savanneskoven sidst på eftermiddagen. Temperatur, luftfugtighed og årstidsrytme i levestederne er ikke kendt i detaljer. Pasningen bygger derfor på, at dyret er dagaktivt, soler sig, bruger træer og skjul i hule stammer og lever i et klima med tydelig regn- og tørtid.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

Pasning

TERRARIET

Målene til *Varanus scalaris* er lånt fra *V. similis*, en tætbeslægtet, lige så stor trævaran. Et par skal have et terrarie på omkring 100 × 100 × 200 cm (længde × bredde × højde), og 80 × 80 × 130 cm er det absolutte minimum. Højden er vigtig, fordi arten er en klatrer, og den skal have både lodrette og skrå grene at bevæge sig på.

Indret med flere hule korkrør, som dyrene bruger som sovepladser, og dæk bagvæggen med korkplader, så de kan klatre. Store potteplanter som yucca og philodendron giver dækning. Bunden kan være et fem cm lag barkflis blandet med plantejord; arten er ikke kendt for at grave og har ikke brug for det dybe lag, som jordlevende varaner har brug for. Arten er territorial, så hold kun ét dyr eller ét par i terrariet, og giv parret mange skjul.

Til æglægning skal der være en rede, fx en trækasse fyldt med halvt jord og halvt sand, monteret højt på bagvæggen, som hunnen bruger år efter år. Varmekilderne skal være afskærmede: pærer og spots skal sidde bag net eller et værn, så dyret ikke kan brænde sig, når det kravler op mod lyset. Lågen skal kunne låses, for varaner er stærke og hurtige, og et dyr, der slipper ud, er svært at fange igen. Ungdyr kan de første seks måneder holdes i et terrarie på 60 × 30 × 30 cm med korkrør og en lav vandskål, men det er kun en midlertidig løsning.

TEMPERATUR

Luften i terrariet til *Varanus scalaris* skal være omkring 30 °C i de øverste dele og 25 °C nede ved bunden. En halogenspot på 150 W kan varme en solplads på en gren op til lokalt 40 °C, og et gulvvarmekabel på 20 W kan varme bunden en smule. Mål solpladsens overfladetemperatur med et IR-termometer og luften med et digitalt termometer, og sørg for en stor temperaturgradient, så dyret kan vælge mellem varmt og køligt.

Solpladsen skal ligge i den lave ende af, hvad varaner generelt får: 40-45 °C er et forsigtigt udgangspunkt. Ørkenvaraner som *V. acanthurus* får langt højere overfladetemperaturer, men de lever under andre forhold og er ikke en rettesnor for en trævaran. Om natten slukkes varmen, og temperaturen må falde til omkring 22-25 °C. En kølig vinterhvile anbefales ikke.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Til *Varanus scalaris* giver en daglig sprøjtning om aftenen en passende luftfugtighed på 60-80 %. Sprøjt mindre i perioder, hvor dyrene er mindre aktive og mere skjulte, og mere igen i den efterfølgende regnperiode. Ventilationen skal være god, for stillestående, fugtig luft giver mug og hudproblemer.

Stil altid en skål med frisk vand fremme og skift den dagligt. Arten er ikke semi-akvatisk og har ikke brug for et bassin. Den drikker af skålen og af dråber på planter og glas. Fugtigheden er af mindre betydning end temperaturen og lyset, men for lav fugt gør hudskifte og æglægning sværere.

LYS OG UVB

Varanus scalaris er dagaktiv og soler sig, så den skal have en lys, varm solplads og UVB. Et UVB-rør omkring 30 cm over en yndet hvileplads, suppleret med en 150 W metalhalogenlampe med dagslys, giver godt lys, og en kraftig UV-lampe på 300 W kan desuden tændes i omkring 20 minutter hver dag. Et T5-rør i en reflektor, som bruges til solelskende krybdyr, er en god moderne løsning: montér det over solpladsen, og mål UV-indekset med et UV-meter. Sigt efter et UV-indeks på 2-4 under solpladsen (Ferguson-zone 3), og sørg for, at der altid er skygge, så dyret kan trække sig væk.

Hold lyset tændt omkring 12 timer om dagen, og lad dagslængden gerne følge årstiderne en smule. Brug ikke lys eller varme hele døgnet, for dyret har brug for en mørk og køligere nat. Skift UVB-rør efter producentens anvisning, også selv om de stadig lyser.

FODER

I naturen tager *Varanus scalaris* insekter og andre hvirvelløse dyr, men også små hvirveldyr. I fangenskab er insekter hovedfoderet, mest dubia-kakerlakker og andre kakerlakker i passende størrelse, med græshopper som en yndet afveksling. Ørkengræshopper jages ivrigere end vandregræshopper, især når de basker med vingerne. Af og til kan dyrene få nyfødte mus, smelt eller muslingekød, især en drægtig hun. Pudr alle foderdyr med et multivitamin- og mineralpræparat, og giv desuden hvert dyr en dråbe flydende vitamin på et foderdyr én gang om ugen.

Styr mængden og hyppigheden efter dyrets kropsform. En fedtfattig kost af velnærede insekter og kun lejlighedsvis hvirveldyr, som til *V. acanthurus*, er også det rigtige her. Nyfødte mus og æg er energirige og skal gives sparsomt. Arten tager imod næsten alt og bliver let for fed, så vej dyret jævnligt og juster mængden. Vælg insekter, der er højst omtrent lige så store som dyrets hoved.

Tilskud med kalk er nødvendigt, fordi opdrættede insekter er fattige på kalk. Brug kalk med D3 til de fleste måltider og et multivitamin et par gange om måneden. Hunner, der lægger æg, skal have ekstra kalk og næring.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Sikkerhed først: alle varaner kan bide, og de har kløer. *Varanus scalaris* er lille, så biddet gør ikke samme skade som et bid fra en stor varan, men sårene bløder usædvanligt meget, fordi giften hæmmer blodets størkning. Desuden kan kløerne ridse og halen piske. Vask altid hænder efter berøring af dyr, terrarie eller foder, for varaner kan bære salmonella, og vask sår grundigt. Søg læge ved et dybt bid, eller hvis blødningen ikke stopper.

Vildfangede dyr er skye og flygter eller gemmer sig, når de ser et menneske. Det er naturligt for en lurejæger og ikke tegn på, at noget er galt. Hold derfor ikke skjul væk, og vælg om muligt dyr, der er født i fangenskab. Tilvænning sker langsomt: vær til stede i rummet, arbejd roligt i terrariet, fodr med pincet, og lad dyret komme til dig. Tag ikke fat om dyret, når det gemmer sig, og tag aldrig fat i halen. Nogle dyr bliver aldrig vant til at blive holdt i hånden, og det skal respekteres.

Arten er territorial. Hold hannerne hver for sig, og hold kun et par sammen, hvis terrariet er stort og velindrettet; følg dem tæt. Hunnen er ikke aggressiv over for hannen under drægtigheden.

Dyret bliver formentlig 10-15 år, så det er en lang forpligtelse: et stort terrarie, levende insekter flere gange om ugen og regelmæssig kontrol af lys og varme. Udgiften til foder og lamper er løbende.

Læs mere: Karantæne og hygiejne Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hos *Varanus scalaris* kendes hannen på de små, hvide, tornede skæl på halens underside lige bag kloakken, og den er lidt større med bredere hoved og kraftigere hals. Hos det tætbeslægtede *V. similis* mangler de tornede skæl, og udposninger ved hemipenes er ikke et pålideligt tegn. Kønsmodenhed er ikke kendt for arten, men med god fodring kan *V. similis* blive kønsmoden efter omkring to år, og det er et forsigtigt udgangspunkt også her.

PARRING

Parringen hos *Varanus scalaris* er ikke kendt, så forløbet her er lånt fra *V. similis*. Dyrene parrer sig hvert år på samme tid. I perioden med lavere aktivitet er de mere skjulte, og der sprøjtes mindre. Når den fugtige periode begynder, sprøjtes der mere, og dyrene får mere foder. Efter fire til fem uger begynder hannen at jage hunnen rundt i terrariet, slikke på hende med tungen og skrabe på hendes ryg for at få hende til at løfte halen. Selve parringen er ikke nødvendigvis til at se, men voksende appetit og omfang hos hunnen viser, at den er lykkedes. Hannen kan blive i terrariet under hele drægtigheden.

ÆGLÆGNING OG KULD

Kuldstørrelsen er ikke kendt for *Varanus scalaris*; antallet 3-18 æg er lånt fra *V. similis*, hvor kuld på 3-6, 11 og 12 æg er kendt, og et velfodret par kan nå op på 15 og 18 befrugtede æg. Det er langt flere, end hvad der formodes at være normalt i naturen. Æggene lægges 4-6 uger efter parringen, mest om natten, og æggene graves dybt ned og dækkes omhyggeligt. Kort før æglægning kan hoftebenene ses gennem huden. Giv flere redekasser med jord og sand placeret forskellige steder, og hold temperaturen i redestedet på mindst 27 °C. Efter æglægningen skal hunnen have samme gode foder som under drægtigheden, så hun kan komme til kræfter.

INKUBATION

Tallene for *Varanus scalaris* er lånt fra *V. similis*. Æggene ruges ved 28-29 °C i grupper af tre til fire i lukkede plastikkasser med lidt perlit, kun halvt nedgravede, så man kan se tegn på døde æg. Æg tåler tørhed bedre end for megen fugt: for våd bund får æggene til at svede eller briste, mens for tør bund giver fordybninger i skallen. Efter to til tre uger fugtes bunden let ved at dryppe vand i hjørnerne uden at ramme æggene. Ungerne klækker efter 120-136 dage og slipper selv ud af ægget inden for et døgn. Marker æggenes top med et kryds, så de ikke vendes.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne af *Varanus scalaris* kan de første seks måneder holdes i et glasterrarie på 60 × 30 × 30 cm med korkrør, en lav vandskål, en varmespot og et UVB-rør. Bunden er køkkenrulle, indtil navlen er helet. Allerede fra fjerde dag tager ungerne små fårekyllinger, kakerlakker og stykker af smelt og nyfødte mus fra en pincet, og foderet pudres med vitaminer og mineraler. Ungerne er grådige, og en stor gruppe på 15-18 unger skal deles op, så man kan kontrollere, hvor meget hver enkelt får. Tallene er lånt fra *V. similis*, og væksten er ikke kendt for arten; adskil derfor ungerne tidligt, og vej dem jævnligt.

Sundhed og typiske fejl

For *Varanus scalaris* gælder de samme typiske problemer som hos andre små varaner, fx *V. acanthurus*:

- Fedme. Arten tager næsten alt, og energirigt foder som nyfødte mus og æg gør dyret fedt. Vej dyret jævnligt, og hold foderet insektbaseret.
- Mangel på kalk og UVB, som giver blød kæbe, krumme lemmer og rystelser (knoglesygdom).
- For lave temperaturer, som giver dårlig fordøjelse, nedsat appetit og svagere immunforsvar. Dyret skal have mulighed for at varme sig helt op.
- Æglægningsproblemer hos hunner uden redested eller uden tilstrækkelig kalk. Giv altid en rede.
- Parasitter og stress hos vildfangne dyr. Få nyindkøbte dyr tjekket for indvolds- og blodparasitter af en dyrlæge med krybdyrerfaring, og hold dem i karantæne.

- Forbrændinger fra uafskærmede pærer.

Dyr i handlen er sjældne i forhold til andre små varaner. *V. scalaris* opdrættes ikke regelmæssigt, og dyr i handlen er formentlig vildfangne eller har uafklaret oprindelse, hvilket giver øget risiko for parasitter og stress. Kontakt en dyrlæge, hvis dyret holder op med at æde i mere end et par dage, taber sig, har tungt åndedræt eller sidder med åben mund, har hævelser eller en blød kæbe, eller hunnen står med æg uden at lægge dem.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.